

Grunn in Amsterdam

10 jaar Grunneger kerkdainsten
in de Oude Lutherse Kerk te Amsterdam

2007-2016

foto voorzijde: Koster Haro Jansen van de
Oude Lutherse Kerk hijst de Groninger vlag

Grunn in Amsterdam

10 jaar Grunneger kerkdainsten
in de Oude Lutherse Kerk te Amsterdam

2007-2016

De uitgave van dit boekje werd mogelijk gemaakt dankzij warme giften van het Huis van de Groninger Cultuur, de Liudgerstichting, Fonds Lidmatenhuis Evangelisch-Lutherse Gemeente Rotterdam en het Nederlands Luthers Genootschap.

Redactie: Harry Donga, Jan Spijk, Hanne Wilzing en Pia Wolthuis

Foto's: Tess Jungblut, Lutherse Diaconie

Vormgeving en opmaak: Guenther creatie

Oplage: 1000 stuks

ISBN nr: 978-90-76093-53-6

Uitgever: Stichting Lutherse Uitgeverij en Boekhandel, 's-Gravenhage, 2016

Adresgegevens Diaconie (contactadres)

Diaconaal Centrum 'In de Zwaan'

Maastraat 148 - 1079 BK Amsterdam

Telefoon 020 - 40 44 708.

info@diaconie.com

www.diaconie.com

Inhoud

Woord vooraf	7
1. Van Heinde en Verre	8
De dienst	9
Uitstraling	10
2. Kort overzicht 10 jaar Grunneger Dainsten in Amsterdam	11
3. Preken en gedichten	12
Thema: 'Van Wied en zied'	12
Thema: 'Mitdoun en dwaarsliggen'	12
Thema: 'Op Areopagus'	12
Thema: 'Joen volk is mien volk'	13
Thema: 'Weerom noar hoes'	13
Thema: 't Levent gaat deur?'	14
Thema: 'Nait te min'	14
Thema: 't Kin ook aans'	14
Thema: 'Ain woord kin haile wereld veranderen'	15
Thema: 'le binnen roupen'	16
Bij de diensten geschreven gedichten door Hanne Wilzing	19
Oabram (2007)	19
Op Areopagus (2009)	19
Vonden (2011)	19
Loat Grunnen nait zakken (2012)	20
Jona & zn (2014)	20
Mien zeun (bij Joh 4) (2015)	21
Kieken in tied (2016)	21
Vers van Ruth van Stef Bos - vertaald door Jan en Hilda Spijk (2010)	21
Veurbeden 23 oktober 2011	22
4. Publiciteit en pers	24

Woord Vooraf

Bericht oet Groot Loug.

Tien joar n Grunneger Dainst ien Amsterdam, hai, hai, woar blift tied! Ain van dainsten dij mie nog t beste heugt, was dij van 2008. Zotterdags der veur was Biebel oetkommen. Hoast vatteg joar was doar aan waarkt - en wat is den tien joar ...! En zundags ter op, noa dat geweldige evenement ien n volle Martinkerker, heb wie hom noar Amsterdam brocht. 'Noar haaidens ien verstrooiing,' zee wie. Ik heb hom dou ien Lutherse Kerk oetlangd aan domie Harry Donga. Meschains wordt zulfde biebel nog altied bruukt.

n Poar moal heb wie vanoet pervinzie de dainsten ien Amsterdam bezöcht. t Was altied weer thoeskommen as je bie Lutherse Kerk kwammen en doar Grunneger vlaag hoog en braid aan vlaggestok wappern zagen. En ien dainst zulf, doar wie ien ons aigen toal aansproken werden, vuilden wie ons vanzulf haildaal thoes. 'Wonderliek toch,' schreef Grunneger dichter Jan Boer ien 1971, dou hai n Grunneger Dainst bezöchde ien t kerkje van Oostum, 'wonderliek toch, dat n ainvoudege streektoal meer overtugenskracht het as n loater aanleerde landstoal, dij je lang nait zo staark aansprekt.'

En domie Engel Jan Struif, dé Grunneger domie kin je wel zeggen, zee t ais n moal zo: 'Veur mensken dij Grunnens proaten en ook Grunnens denken, staait streektoal, ook as dij op preekstoul proat wordt, dichter bie mensken. As ik zeg: "Wie denken voak allenneg aan ons zulf en nait aan God of aan aander. Wie denken meer aan ons knipke en aan ons stoetje," den rakt dat mensken daiber as dat je dat ien t Hollands zegen zollen.'

En daarom mouten dij Grunneger Dainsten ien Amsterdam ook ien toukomst deurgoan. Nog veul laanger as tien joar!
Ik zol zegen: veul zegen ien t nij joar!

Marten van Dijken

Marten van Dijken overhandigt in 2008 namens de Liudgerstichting de nieuwe Grunneger Biebel aan ds Harry Donga

1. Van Heinde en Verre

Dat was de titel van een serie diensten in 2006 op initiatief van de Lutherse Gemeente Amsterdam om op het spoor van de eigen migrantengeschiedenis contact op te nemen met nieuwe christelijke groepen in onze stad en samen met hen kerkdiensten in de Oude Lutherse kerk aan het Spui (uit 1633) te vieren om elkaar te ontmoeten en beter te leren kennen.

De Lutherse Gemeente is in 1588 ontstaan uit drie groepen lutherse gelovigen. Er waren al Amsterdamse lutheranen en daar kwamen spoedig bij: lutherse vluchtelingen uit Antwerpen nadat Alva de stad had ingenomen, en Duitse lutherse kooplieden, veelal afkomstig uit Hamburg en Bremen maar wonend in Amsterdam. Deze samengestelde gemeente groeide vervolgens explosief in onze gouden eeuw door de vele immigranten uit de Duitse landen en Scandinavië. Veel later in de zestiger en zeventiger jaren van de vorige eeuw volgden vele lutherse Surinamers die hun land verlieten en naar Amsterdam kwamen.

Met 180 nationaliteiten is Amsterdam top-migrantenstad in de wereld. Met sommigen van deze groepen hebben we dus in 2006 een aantal dien-

sten onder de titel: Van Heinde en Verre, gehouden, veelal in het Engels.

Maar Amsterdam kent niet alleen immigranten uit het buitenland maar ook uit Nederland zelf. Mensen die korter of langer geleden om economische of sociale redenen uit hun streek of provincie naar onze stad zijn getrokken en hier nu leven. Ook voor hen is er sprake van migreren. In een nieuwe omgeving een bestaan op bouwen, andere taal, andere cultuur, veelal ver weg van familie, loslaten van het oude en tegelijk in meerdere of mindere mate er mee verbonden blijven. Speelt het geloof daarin ook een rol? Hoe is het om het woord van God ook in onze stad in de eigen streektaal te horen?

'Toevallig' kwamen twee leden van het team van pastores en medewerkers van de Lutherse Gemeente Amsterdam uit de provincie Groningen. En zo kwam de gedachte op om in het kader van de reeks Van Heinde en Verre een Groninger kerkdienst te houden. In de aanloop werd contact gelegd met Jan Sleumer die via zijn Groninger taalcursussen in Amsterdam al een netwerk van Groningers in Mokum had. De eerste dienst vond plaats op zondag 28 oktober 2007.

De dienst

Het grondstramien van de dienst is na al die jaren nog steeds hetzelfde, en heeft de lutherse liturgie van de Oude Lutherse Kerk als uitgangspunt. Vanaf het begin is het er ook om gegaan om de eigen al bestaande gemeente op het Spui het gevoel te geven dat het ook hun dienst is, waarbij alleen de taal een andere is. Overigens is het liturgieboekje altijd tweetalig, zowel Nederlands als Gronings. Voor de teksten in het Gronings van de bijbel-lezingen en de liederen werd contact gezocht met de Liudger-stichting uit Groningen. Verder wordt meestal in de lezingen het oecumenisch leesrooster gevolgd. Deze lezingen worden evenals de voorbeden door leden van de voorbereidingsgroep verzorgd. In elke dienst wordt ook een speciaal voor deze dienst geschreven gedicht voorgedragen, in vrijwel alle gevallen is de auteur: Hanne Wilzing. De collecte in de dienst is vanaf het begin bestemd geweest voor een doel dat ligt in de lijn van de migranten geschiedenis. In de afgelopen jaren gingen de opbrengsten naar het Wereldhuis (www.wereldhuis.org).

Er werd steevast gecollecteerd voor het Wereldhuis, steun aan migranten zonder verblijfspapieren

Naast het orgel is er ook in elke dienst andere muzikale of vocale medewerking. Vanaf de eerste dienst wordt ook steeds een Groninger kunstenaar uitgenodigd om in de Oude Lutherse Kerk te exposeren. Na de dienst zingen wij eerst het Groninger volkslied. En daarna is er Grunneger kovvie en kouke (door de firma Knol geleverd). Er zijn stands van allerlei Groninger organisaties, de expositie kan

Christiaan de Vries -Fries inderdaad- bespeelde alle jaren het orgel

worden bekeken, er is gelegenheid om een rondleiding door het gebouw mee te maken en er is natuurlijk veel ontmoeting.

De eerste dienst bracht veel respons van deelnemers, tot ingezonden brieven in kranten. Men vroeg om een herhaling. Mensen boden zich spontaan aan om een volgende keer mee te helpen bij de voorbereiding. En zo kwam er inderdaad een volgende keer en nu zijn we in 2016 al voor de tiende keer bijeen. Daarbij is het aantal bezoekers ieder jaar gestegen van 150 in het eerste jaar tot minstens 350 à 400 in de laatste jaren. De voorbereidingsgroep bestaat vanaf het begin uit de dames Jannie Korte (wórrrels in Ol Pekel), Hilda Spijk (Oethoezen), en Pia Wolthuis (Kiel-Windeweer), en de heren Harry Donga (Knoal), Jan Spijk (Rooschoul) en Hanne Wilzing (Onstwedde). Vanaf 2015 doet ook Janny Ekema-Wiersema (Beem) mee.

Pia Wolthuis, Jan en Hilda Spijk van 't regelplougke' en koster Haro Jansen (met wortels in Drenthe)

Sanne en Brian lezen voor uit de nieuwe Grunneger Kinderprentenbiebel

De samenwerking met de Liudger-stichting heeft mooie momenten opgeleverd. Zo werd in 2008 de nieuwe *Grunneger Biebel*, na eerst op zaterdag in de Martinikerk in Groningen officieel te zijn gepresenteerd, op zondag in onze dienst door voorzitter en secretaris van de Liudgerstichting aangeboden aan 'het westen'. Later is dat ook met het liedboek: *Psaalms en Gezangen en de Grunneger Kinderbiebel* gebeurd.

Uitstraling

Zonder dat we het in de gaten hadden, is deze jaarlijkse kerkdienst in de Oude Lutherse Kerk uitgegroeid tot de grootste manifestatie van Groningers in de Randstad. Mooi was daarom dat dr. Peter Rehwinkel, burgemeester van Groningen in 2011 een schriftlezing in onze dienst voor zijn rekening nam. En blij zijn we ook met de komst van de Commissaris van de Koning mr drs René Paas in de dienst van 2016. Ook hij las een schriftlezing.

Over belangstelling van de pers hebben we in al die jaren niet te klagen gehad. Mede door het in de voorbereidingsgroep opgestelde communicatieplan. Kranten schreven er over, zoals het Nieuwsblad van het Noorden, Parool en Trouw. RTV-Noord, RTV/N-H (AT5), de EO en de NCRV, ze zijn allemaal langs geweest. Vaak concentreerden zich hun vragen op het hoe en waarom van het Gronings. Voor velen heeft het woord dialect de bijmaak van minderwaardig. De laatste jaren is men steeds meer het

woord 'streektaal' gaan gebruiken. Zelf geef ik altijd het voorbeeld van mijn leermeester, de theoloog prof dr C.W. Mönnich, een Amsterdammer in hart en nieren, die vaak zei: "Ik versta God het beste als hij Amsterdams spreekt." Het is ontroerend om te merken hoe mensen zich na de betreffende diensten in het Gronings met blijdschap en emotie uitspreken over het gebruik van hun moederstaal in de kerkdienst. Met en door die taal wordt hun hart geraakt. Soms zijn het zelfs gemeenteleden die geen Groningse oorsprong hebben die verklaren dat de tekst in de streektaal hen meer zei. Slechts een enkeling is van mening dat de bijbel in het Gronings afbreuk doet aan de eerbied voor Gods woord. - Zelf zijn we dat niet van mening. - In elk geval kan dat nooit de intentie zijn van een Groningse kerkdienst. Daarom vieren we met vreugde ook dit jaar de Groninger dienst.

Harry Donga, luthers predikant in Amsterdam

Grunneger Dainst in
Olle Lutherse Kerke aan t Spui
Amsterdam
25 oktober 2009

Bie de veurplaat: Schilderij van Schilder/schriefster Aafke Steenhuis

Veurganger dr Harry Donga
örgenist: Christiaan de Vries,
Koor Elkana (Lutherse Gemeente Asd-ZuidOost)
Veurberaaiden veur dizze dainst deur: Janny Korte,
Jan en Hilda Spijk, Pia Wolthuis, Hanne Wilzing.

Köster: Michel Siani en Haro Jansen

voorkant liturgie 2009

2. Kort overzicht 10 jaar Grunneger Dainsten in Amsterdam

In de diensten werden meestal twee, soms drie schriftgedeelten voorgelezen waarbij een bijbelse figuur vaak het thema van de dienst inkleurde. Onderstaande lijst geeft dat aan:

- 2007 Over Abraham (Genesis 12 :1-9, Johannes 14:1-7) - Van Wied en Zied.
- 2008 Over de Barmhartige Samaritaan (Lucas 10:25-37) - Mitdoun en dwaarsliggen.
- 2009 Over Paulus (Handelingen 17:16-34) - Op Areopagus.
- 2010 Over Ruth (delen uit de vier hoofdstukken van Ruth) - Joen volk is mien volk.
- 2011 Over de gelijkenis van de verloren zoon (Lucas 15:11-32) - Weerom noar hoese?
- 2012 Over de genezing van de zoon van de hoveling (Joh 4:47-54) - Levent gait deur?
- 2013 Over de farizeeër en de tollenaar (Lucas 18:9-14) - Nait te min
- 2014 Over de profeet Jona (Jona 1 en 2) - t Kin ook aans
- 2015 Over de genezing van de zoon van de hoveling (Joh 4:47-54) - Ain woord kin haile wereld veranderen.
- 2016 Over Abraham en Zacheus (Genesis 12:1-9 en Lucas 19:1-10) - Ie binnen roupen.

In de afgelopen tien jaar hebben ook vele musici (meestal van Groningse origine) aan onze diensten meegewerkt, zoals: Ensemble d'Eglantier, Alice van der Meer, fluit 2x - Koor Elkana Lutherse Gemeente Zuid/Oost- Jan Martens en Elisabeth Vink - Camerata Trinitati - Simcha-koor uit Niekerk/Oldekerk olv Catrien de Boer - Arnold Veeman (Surinaamse Groninger) - Marlene Bakker en Gerhardt Heusinkveld (met na de dienst het aardbevingslied: Loat Grunnen nait zakken, 2013) - Toalschatten - koor Deo Cantemus olv Joke Dorgelo.

Ook verleende in elke dienst een Groninger kunstenaar kleur aan het geheel door een tentoonstelling

Surinaamse Groninger zanger Arnold Veeman zingt 'Mien lutje laif'

van diens hedendaags werk. Zo konden we genieten van het werk van: Alex de Groot, foto's (Amsterdam) - Huib van der Stelt, schilder (Toornwerd) - Aafke Steenhuis schrijfster en schilder (Delfzijl/Amsterdam) - Greet Dijkstra, schilder (Appingedam) - Trijnie Wilkes-Hamming, schilder (Uithuizen) - Titi Maat, schilder (Appingedam)-Maria Madelon, schilder (Kloosterburen) - Martin Wiegand Bruss, foto's (Groningen) - Jan F. Bogema, schilder (Ter Apel) - Henk Helmantel, schilder (Westeremden).

Tijdens elke dienst exposeerde er een Groninger kunstenaar

3. Preken en gedichten

Citaten, geknipt door Pia Wolthuis e.a., uit de preken van ds Harry Donga in de Grunneger Kerkdinsten 2007-2015

Preek 2007

Thema: 'Van Wied en zied'

"Oabram, de voader van aal geleuvigen zoas hai nuimd wodt, ging ook vot uut zien laand noar n ander laand. Hai heurde n stem dij hom n aander laand beloofde, n laand woar t beter was dan in zien aigen laand. Oabram haar direct deur dat t nait zien aigen stem was, moar dij van God. En doarom vertraauwde hai d'r op om te goan. En toun hai d'r was, baauwde hai n altoar veur de Heer, zo bliede was hai. Oabram haar lef om weg te trekken uut zien vertraauwde omgeven en hai was nait baange veur nije ruimte dai veur hom lag. Nee, hai was doar op stee."

"In dat aandere dail van bibel dat t nije testament nuimd is, krig Oabram een pluumpje van de schriever. 't Wodt hom tot gerechtighaid rekend dat hai noar roupstem luusterd het. En dou hai nait alles te zain kreeg wat hom beloofd was, hef hai nait twiefelt. Hai is wizze van zien zaak bleven. Zo gait het immers met minsen."

Dominee Harry Donga

Preek 2008

Thema: 'Mitdoun en dwaarsliggen'

"Mitdoun en dwaarsliggen, dat paast misschien wel n beetje bie de Grunnegers, traauwens ook wel bie Amsterdammers. Wie binnen nait de beroerdsten, wie willen wel mitdoun. Moar wie hoalen kop der wel bie. Ast ons nait bevaalt, din stoppen wie (of: trekken we n strepe) of goan dwaarsliggen. Wie doun dat ook wel ains te vlöt, doarom dinken veul minsen dat wie Grunnegers nogal een dwaarse kop hebben."

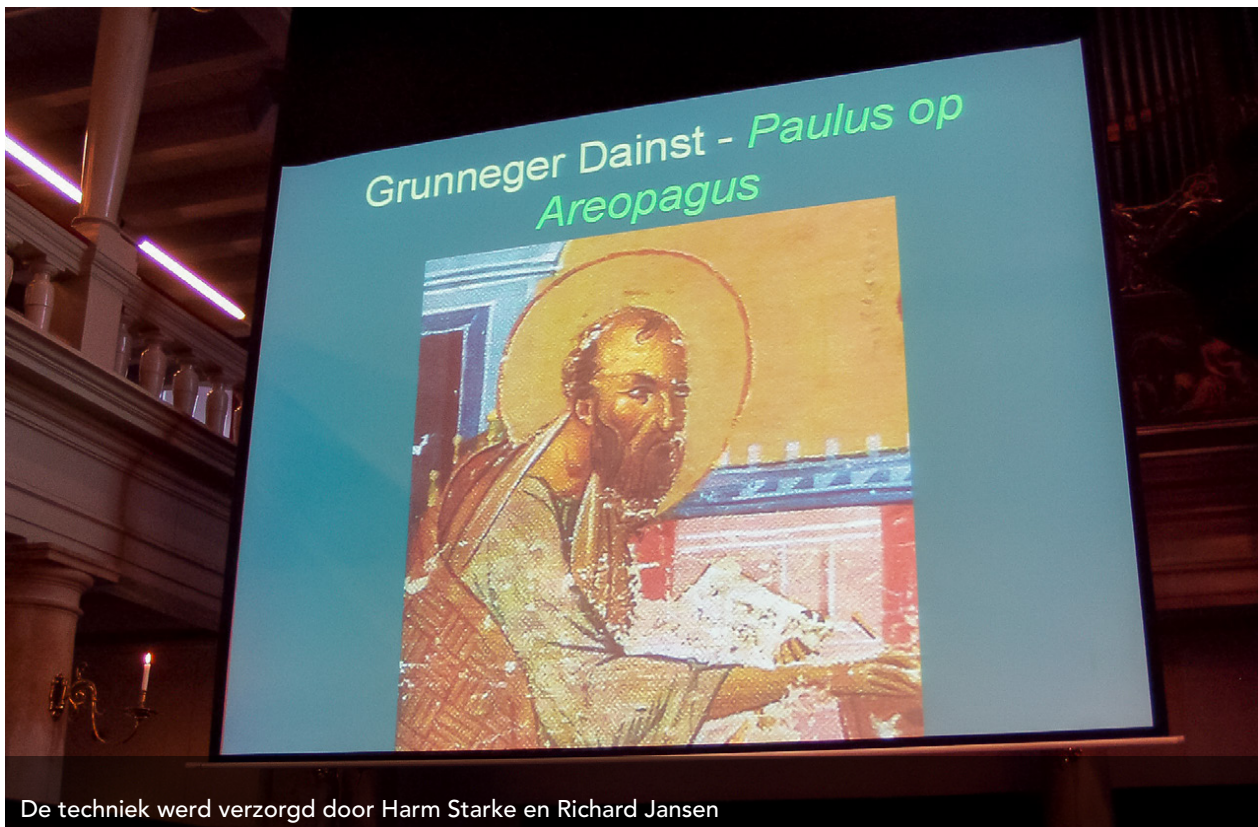
"Vandoage hebben wie dai haile mooie psalm 146 lezen. Het gait doar veuraol om minsen dai geern mitdoun willen, moar dai voak boeten boot valen. Wedevraauw en weeskind en nait te vergeten aarmoudzaaier (of aarmelu). Dai binnen aanwezen op hulp, moar wel zien hulp? Psalm zegt dat zai Gods oogappels binnen. Zai binnen veuroal op Hom, op God, aanwezen want wie verzoaken onze plicht tegenover dizze lu. Maor omdat God zich van ons minsen ofhankelijk makt het, doarom is God doar woar wie minsen ons inzetten veur d'aander."

Preek 2009

Thema: 'Op Areopagus'

"Dur binnen hail wat dei Paulus maor ain raore snieboone vinden. Wie Grunnegers holden hailemaal nait van minsen dai as een blad aan boom kinnen omslaon. Dou maor gewoon dan dust al gek genocht. Eerst hail enthousiast veur 't aine en dan plöt-seling veur sekuur 't tegenovergestelde."

"Paulus was volgeling worden van Jezus en hai hat zichzelf opdraogen de boodschap van Christus uut te draogen. En zo aiverig as hai eerst west har veur rabbiense zaak zo aiverig was hai nou veur zaak van Jezus. Doar holden wie minsen nait zo van as minsen zo kinnen veranderen. Grunnegers zeker nait. Kinnen wiezelf ook zo veranderen? Wat geleuven wie eigenlijk?"

De techniek werd verzorgd door Harm Starke en Richard Jansen

“Motto van lutherse gemeente in dit en kommend jaar is: onderzoek alles op zien weerde en hol vaast wat of goud is. Dat is aigenlijk ain holding dai zowel veur Atheners as veur Paulus opgait. Wie, vandoage hier biemeoar in Olle Lutherse kinnen wat leren van baide. Van Atheners: openheid veur nije informoatsie, met mekoar proaten. Nait ainkenweg wezen. Wie Grunnegers hebben op dat terrain nait zo’n goie roup. Moar misschien valt het ook wel tou. En misschien lieken wie toch ook wel ain beetje op Paulus. Veuroal op zijn stieve kop. Hij gait dur veur.”

Preek 2010

Thema: ‘Joen volk is mien volk’

“Vandoage bin ve hier bie nkander as n soort Grunnegermigranten gemeente. Loa ve ons haart deur bliede boodschoap van Gods zeun Jezus inspireren loaten. En nait om geleuven allain, maar veuraal om woar moaken, om doun, doar stoan we veur. Ain aander weg is der ja nait veur oons. Veurbeelden genocht: Maarten Luther. woar ons lutherse kerke noar nuimt is, het zegt dou hai zien mainen ofzweren mos: Hier stao ik, ik kin nait anders. Wie willen aal dingen onderzoeken, maor het goie bewoaren.”

Preek 2011

Thema: ‘Weerom noar hoes’

“Deur laifde van de vaoder is jongste zeun weer mins worden. Ain mins in bliedschop. Vraoge is, of dat ook veur oldste zeun opgait. Is dai nait hail ver aof van bliedschop. Kin hai bliede wezen met vaoders, met Gods laifde veur alle mins. [18]Of maint hij daor allainrecht op te hebben? Allainrecht op genaode? Dat is n open vraoge. Dai vraoge kinnen wie ook aan ons zulm stellen.”

“Maor ain ding is wis en zeker; God holdt van ons aalmaal, zien genaode is veur elkenaine, het leven is n feest en laifde geeft ruimte. Weerom naor huus betaikent veur ons Grunnegers in de diaspora nait dat wie aalmaal weerom mouten noar Grunnen, ook al liggen daar onze worrels, ook al goan gounent van oons. Het gait om tuus kommen en joe tuusvuilen en dat kin overal, ook hier in ’t westen, zoas in dizze dainst, in dizze omgeven, in oons waark en oonze familie. Onderzoek aal dingen, zok zègen en hol t goie vast. Amen.”

Preek 2012

Thema: 't Levent gaat deur?'

"As man wat slims mitmukt zeggen lu wel: t levent gaat deur. In elks levent is der veujoar, zummer, haarst en winter. t Levent staat nait stil. t Stroomt en t nuigt ons um mit te bewegen.

Biezetten binnen der wizzelmomenten, wenakkers, in ons levensraaize. Den stoanve stil op n kruuspunt en mouve kaizen welke kaande we op goan. Wizzelmomenten, nuim ik dat. Kommen aargens vot en goan aargens hìn."

"In Biebel wordt der over n woapenrusten proat. Zuks kin je aantrekken om joe te beschaarmen tegen gevoaren ast kwoad op joe ôfkomt. Bin waarhaid om as n raime om boksem. Trek rechtveerdghaid aan as n koegelvrij vest. Bin vree under as sandalen. Hol t geleuf vaaste as schild. Helm staat veur redden en t sweerd veur Gods Woord. Mit t aantrekken van zo'n woapenrusten bìn je joen haile levent bezig. t Helpt joen deur elkse crisis hìn. t Gef richten aan joen levent."

"t Is schier om mit nkander, Grunnegers in diaspora soamen mit anderen, te trevven in ons aigen toal. t Mukt van alles lös. Herinnerns aan ons levent op

t Grunneger laand. Doar kin je wínt noa hebben. Mor aan aander kaande hevve hier, of woaraarns boeten Grunnen, toch grond vonden om te oaren. En hevve n bestoan opbawwd. Der binnen mensken dij noa heur penziouneren weerom goan noar Grunnen. Doar is ook ja niks mit zo laank man dat mor nait dut oet nostalgie. Vinden ja nooit weerom hou t vrouger was, t levent is doar ook deur goan. Mor maisten van ons goan nait weerom. Dij meugen geern even in Stad of Ommelanden weden, mor blieven in t Westen waar ze non wonen. Doar binnen ze oard en binnen der vannijs wòddels sכותen. En dat is ja goud zo. t Levent gaat deur, mit geleuf, hoop en -veuroal- laifde."

Preek 2013

Thema: 'Nait te min'

"In joaren zestig, um persies te weden: in 1967, was der n hail bekend laidje van zanger Armand mit n tekst dij stiekelde: 'Ben ik te min, omdat jouw ouders meer poen hebben dan de mijne?'. Het thema van dizze dainst komt van dat laidje, mor den mit n positieve bosschop: Nait te min."

"k Wait nog goud dat ik Grunnegs ôfsweren en ôfleeren mos dou ik noar middelboare school gömg. t Grunnegs wui veural as miderwoardeg, as wat veur t gewone volk zain. Dou hier nog mor n poar joar leden Grunneger Biebel aanboden wui, wadden der verschaaiden minsken dijt t gemoud in kloeten luip dou ze inains Gods woord in aigen toal heurden."

"Ons verhoal gaat over twij man. n Schriftgeleerde, dij bie Farizeeërs heurde, en n tollenoar, ainen dij belasten innen mos." "Bie t verloaten van tempel lopt farizeeër, Veendammer wind, mit hoge borst weg en tollenoar volgt de moudeg mit aarms over borst kruust."

"Nog altied binnen der steernkiekers, lu dij zuk kilometers verheven vuilen boven anderen. En biezetten kommen ze doar zo heftig mit veur n dag dat je t zulm sikkom leuven: ik bin ja ook te min, dink je den. Mor bosschop vandoage is: t is nait woar." "Meugelk hevve as Grunnegers wel ais te leeg over ons streektoal docht. Doarim is emancipoasie van dij toal n goud ding, ook al mouve nait overdrieven mit nostalgie."

Jannie Korte doet Schriftlezing

Preek 2014 Thema: 't Kin ook aans'

"Noam Jona betaikent doeve, postdoeve. En vanijs dudt dat op Israël dat zukzulm zug as n doeve. n Drokke vogel, aal aan t wiewealoalen, tam en flodernd touglieks. Mor wel mit n bosschop."

"Wie lu van ainentwintegste aiw kinnen zo'n verhoal toch ook nait leuven zoast der staat. Mor gemeente dit is ook hailendaal nait letterlijk beduid. Dij grote vis is n beeld, n taiken. n Taiken van de draaigen dij ons opsloeken kin. Dij draaigen kin van alles weden: wordst zaik, rakst in n schaaiden, krigst n versloaven, wordst waarkloos, verhoest noar n vrumd stee en rakst lös, n gelaifde komt oet tied."

"Dit verhoal mukt dulek dat dingen nait zo vaste liggen ast eerst liekt. t Kin ook aans. Jona kin zuk bekeren, ook al ist stoer. En dat geldt ook ja veur inwoners van Ninevé.

t Kin ook aans. Wie Grunnegers hier in t Westen hebben ons volksoard mitbrocht; dou mor gewoon den dust al gek genogt. Gain verlet van fiebelekwinten Mor wie - as migranten dij ja zulf veranderd binnen - kinnen waiten dat veranderen in n mensenlevent hail gewoon is. Mor woar t in elke veranderen om gaait, is de richten. t Gaait om n goud levent veur ale mensen. Of in Biebelse toal: t gaait om gena veur apmoal. Dat leert ons t boukje Jona: t kin ook aans."

Preek 2015 Thema: 'Ain woord kin haile wereld veranderen'

"Gods woord is laifde. Laifde veur ons aalmoal, veur joe en veur mie. Dat woord mout tot zien rechtrecht kommen, dat is wat de psaalmschriever mit zien laid, zien gedicht, beduid."

"Twijde lezen gef extra gewicht aan ons thema. Dizze tekst nuigt ons mit t woord van God veur n dag te kommen."

"En e Evangelielezen is n kört verhoal mit n grode betaiken. In Kapernaüm is der n jonkje zaik. t Is zo slim dat zien voder zuk grode zörge mukt en benaauwd is dat e ter nait leventeg öfbringt."

"t Liekt der op dat Jezus der eerst wat gramniedeg van wordt. As ie gain taikens en wondern zain geleuven joe nait. Ainlieks begriep ik zien reaktie

Diaken Bianca Gallant en Karlina Kremers
schenken koffie

best. Altied mor kloar stoon veur d aander en der komt niks weerom. En den gebeurt t woare wonder van dit verhoal. Der staat: man leufde wat Jezus zee en gong noar hoes. t Woord van Jezus sprek mit macht."

"Grunnegers stoon nait bekend as slim prootachtet. Mor ik leuf nait dat dat haildaal woar is. Wel ist zo dat heur joa joa is en nee nee. Richt en slicht. En dat kin nait elkenain altied goud velen en gef wel ais gedunte. En der binnen ook Grunnegers hier in t Westen dij zuk doarum n beetje aanpaast hebben aan heur omgeven. Deurnander weg is dat ook nait verkeerd, t levent is ook ja geven en nemen. Mor dink ter om dat ie joe nait aanpazen ast gaait over woord holden. Stoa op joen woord as n boer op klompen.

Loat aanderen mor zeggen davve stoer boegen kinnen en stieve koppen hebben, as lu mor van joe op aan kinnen."

Vrolijkheid van joen aigen toal

Preek 2016 (in z'n geheel)
Thema: 'le binnen roupen'

Bijbellezingen uit: Gen.12:1-9 Luc 19:1-10,
Hebr 11: 1, 8-10, 13, 14

Beste minsen,
Tien keer binve hier in Olle Lutherse bie mekoar west in Grunneger Dainst, as Lutherse gemeente en benoam as Grunnegers uut t westen en overoal weg. Wie binnen getugen van 'verhaal van aalle tieden en ploatsen'. Aaltied binnen der minsen weg-trokken uut heur vertraauwde omgeven. Ze luiten familie, dörp, stad, laand woar ze opgruid waren, achter zuk en trokken noar n nije streek of laand.

Woarum ze dat deden?

Messchien dochten ze dat ze t doar beter kriegen können. Of dat doar meer dieverdoatsie wezen zol. Tegenswoordeg goan ze ook um vaaleghaid weg (as joen land bombardeerd wodt, hest ja gain aandre keuze). Of vanwege de laifde, of n hogere school of betere boane, groot dail van migranten kommen doar veur. Zoveul minsen zoveel meugelkheden. As wie minsen hier in kerke vroagen zollen, denn kreegve wizze aalmoal verschillende antwoorden. Vot goan uut joen vertraauwde omgeven, uut joen voader-huus of voader-laand, weg van joen moekestoal vaalt nait tou. Aiglijk worst den net as n boom verpoot. En doar hollen worrels nait slim van. En zunder worrels kin boome nait. Doarom mouve dij goud verzörger, aans kin der niks gruien en bliuen. Aal wat je toes wend warren, wodt aanders in n nije omgeven. Dat vraogt hail wat aanpazen,

nije menaaiern, nije toal, nije kammeroadschappen. Dizze lutherse gemeente is hier in Amsterdam zo begund: minsen vanuut aandere streken kwammen hier bie nkander. Uut Antwerpen, uut Hamburg, uut Duutslaand en Scandinoavie, aalmoal immigranten zolve vandoage zeggen. Eerst bruukende ze nog heur aigen toal. De domies preekten eerste joaren rond 1600 in t Duuts. Loater nait meer want volgende generoatsie verstonden heur aigen moekestoal nait meer. Dit is eerste domie dai Biebel in t Nederlands vertoalde. Zai wuiden Amsterdammers. En veur heur gold, wat 50 joar leden n lutherse peerfester hier in stad zee, zien noam was Mönnich: Ik verstoa God het beste as hai Amsterdams proat. Deur joaren hin binnen der hier in gemeente aaltied weer nije groepen bie kommen. Zoas uut Surinoame. Zai waren n verriecken veur gemeente. En leste poar joar ook asielzuikers. Onze stad telt tegenswoordig 180 nationaliteiten, ain groot bont klaid. Moar hou hol ve in aal dij veukleureghaid onze aigen worrels in ere? Verstoan ve de kunst om onze worrels nait te vergeten en toch te gruien en bliuen soamen met aandern op stee woar wie nou stoan? Ain keer in t joar heur ve hier t woord van God in t Grunnegs. Vandoage veur tiende keer. Wie zuiken hier noar ruimte woarin dat woord uut Biebel nij klinken kin. Wie hebben leerd dat t Grunnegs ons helpen kin om dat verhaal vandoage vannijs te verstoan.

Oabram ging ook weg uut zien laand noar n ander laand. Hai heurde n stem dij hom ruip. Dai stem beloofde hom n aander laand, n laand woar t beter was den in zien aigen laand. Oabram haar direct deur dat t nait zien aigen stem was, moar stem van God. Dai stem, dai roup vertraauwde hai en hai gong op pad. Toun hai der was, baauwde hai n altoar veur de Heer zo bliede was e. Oabram haar moudveren om weg te trekken uut zien vertraauwde omgeven en Gods roup te volgen. Hai was nait heurig, nait benaauwd veur nije ruimte dai veur hom lag. Hai was doar op zien stee. Hollandse schilder Pieter Lastman het dat moment oafbeeldt. In t nije testament krig Oabram een pluumpie van schriever van braif aan Hebreeën. t Wodt hom tot gerechteghaid rekend dat hai noar roupstem luusterd het en dat hai op weg gong zonder te waiten woar e oetkommen zol. En dou e nait alles te zain kreeg wat hom beloofd was, hef e nait twievelt. Hai

Veur t lutje goud was der n crèche

Groningers en lutherse kerkleden in één dienst; dat 'akkedaaiert' prima

is wisse van zien roupen. Zo gaat dat met minsen. Wie binnen ja moar n kôrte tied op oarde, in dizze wereld. Biebels sproken, binve vrumden en biewoners, n soort immigranten dai nooit oarden, nooit aigen worren. Wie binnen pelgrims, wie binnen roupen. Wie binnen wied van huus. Moar wie binnen op pad en kommen nait vaaste te zitten. En onderwegens trek ve ons op aan nekander. Wie steunen mekoar. Joa, wie hebben ook ons doel as pelgrims, moar tiedens t raaizen wodt t dudelk dat t om de weg zulm gait. Doar wodt leeft en naargens aans. Oabram huil zien doel messchain nait, moar toch het hai zien bestemmen vonden. Dat laand van belofte bleek zien nije voaderland. En in t inde guide hai uut tot n groot volk. Hai dai roupen was, wui tot zegen.

Ankom joar, 2017, is t 500 joar leden dat Maarten Luther zien 95 stellingen over reformatie van roomse kerke aansloagen het. Mörn begunt hier in Olle Lutherse kerk t Lutherjoar in Nederland. Ie binnen nuigd.

Maarten Luther is mooi veurbeeld van n mins dai roupstem heurd het. Dij man is tegen wil en dank kerkhervormer worren. Hom ging t aiglijk veul meer om minsen aan te spreken in heur aigen taal den om kerkpolitiek. Dat dit der in t inde ook van kwam, was om reden dat as ie minsen in aigen taal tou spreken, zai alles veul beter begriepen. En beter begriepen, het grode gevolgen had.

Minsen kregen sloek op aigen verantwoordelijkheid. Ze luiten nait langer over zich heer zitten deur priesters en bisschoppen. Dou Maarten Luther begon, leefde hai aiglijk nog in ruimte van middeleeuwen. Mor aan t inde van zien optreden bleek e eerste Renaissance mins te wezen. Bie dat alles was het belangriekste dat hai minsen in heur aigen volkstoal aansprak. Om zien biebelvertaling zo leventeg meugelk te moaken, was e elke dag op maart te vinden. Want, zee e, doar worren de woorden sproken dai k neudeg heb. En as ik dai woorden bruuk, den kin elkenaine ze begriepen. En zo wast.

Maarten Luther vuilde zuk roupen om te doun wat e doan het: t geleuf begrieplijk moaken veur gewone minsen. Zo wol e tot zegen wezen net as Oabram. Vandaoge sikkom 500 joar noa begun van reformatie, kin ve ons oafvroagen of wie zo as wie hier biemekoar zitten ons ook roupen vuilen en tot zegen binnen?

Nou bin ve hier vandoage biemekoar as minsen van hail verschillende oafkomst en achtergrond. Geboren Grunnegers, Amsterdammers bie de vleet, moar ook Surinoamers, Antillioanen, joa allerdeegs Egyptenoaren en Palestijnen, soamen aalmoal Nederlanders (en nait te vergeten d'r is hier allerdeegs aine uut Vraisland, ons ôrgenist). Mit mekoar n veulkeurig pronkjewail. En den proat ik nog ains nait over aal verschillen dij bestoan tussen Hollanders onder mekoar. Soamen moutve t huus van onze wereld bewoonbaar moaken.

Naargens wordt t Grunneger laid zo oet volle borst zongen as in Olle Lutherse Kerk in Amsterdam

Elk van oons kin t mitmoakt hebben. Votgoan uut t olle bestoan, uut dien stad, uut dien laand, dien boane. Hou stoer ist den om aan n nij bestoan te begunnen. Wat kinst die den onzeker vuilen. Boudel kin in toeze kommen. Moar tis ook wel n uitdoagen, der kommen messchien ook wel nije meugelkheden. Bie de aine komt dat vot, n aander het meer tied neudeg. Moar op t lest leer ve op n goie menaaijer doar mit leven. Den gaaist die tuus vuilen en gunst dat n aander ook. Soamen bin ve roupen om van onze wereld n tuus veur oalle minsen te moaken, hou verschillend wie ook binnen. Bievubbeld: Zacheus, dai biezondere man, nait glinne populair moar wel n hail rieke belostenambtenoer, dij spek in wieme haar, wui n roupenere. Toun hai heurd haar van komst van Jezus, wol hai hom ook wel ais zain. T dee hom nij wat dat wel veur n man wezen zol. Moar hai was moar n keudeldoemke. Doarom klom e in boom. Noam van boom mout ons te dinken geven. t Was n vaigeboom. En loat dat nou net de boom van t gebed wezen. Hai klom dus in t gebed. Trouwens Zacheüs zien aigen noam is ook biezunder want betaikent: de zuuvere, de eerlijke. Loat ons nait lagen zeden minsen dai met hom as belostenambtenoer te moaken haren. Mor toun Jezus langs kwam, was t of t zo wezen mos. Hai keek omhoog en zag Zacheus in boom zitten en ruij: kom dele, mien jong; k mot krek bie die tuus wezen. Zacheus wos nait hou e t haar, moar t was mor even biegoan of hai was hai beneden. En gloepende bliede nuigde hai Jezus bie hom tuus. Op sosjoale media wui Jezus votdoadelk deur modder hoald, net zo as dat vandoag de dag voak gebeurt met minsen dai t onverwachte doun. Moar Jezus

roupstem haar Zacheus zo rakt dat hai omsluig as blad aan boom. Hai beloofde Jezus dat e alles wat he verkeerd doan haar, recht trekken zol en onrecht vergouden. En zo gebeurde t ook. Jezus nuimde hom n zeun van Oabram woaraan gerechtigheid geschied is. Hai is nait tevergeefs uut boom roupen.

Loaten wie ons as geleuvegen, as lu dai roupenen binnen, as zeunen en dochters van Oabram, as noa-volgers van Jezus Christus, verantwoordelijk waiten veur onze soamenleven en wereld. Loave onze worrels dai ve ja nait deur snieden huiven, vruchtbaar moaken veur onze noaste, dan binn ve tot zegen. Gain stoede smoakt ja beder as dat je t mit aandern dailen. Den binve ain boom van licht veur onszelf en veur aandern. Van ons wodt veul verwacht. Loave verwachten nait beschoamen. Amen

Vrijwilliger Wibbe de Vries deelt 'kouke' van fa. Knol oet Stad

Bij de diensten geschreven gedichten door Hanne Wilzing

Oabram (2007)

Zol e nooit wïnst had hebben
zo wïed van hoes?
was dij stem dij hom ruip den zo staark
dat hai zien aigen stem nich meer heurde?

's oavonds -under d ekkelboom- in t nije laand
pruit e mit zien Sara in moekes toal
at e -net as vrouger- reurom mit n koeltje stip
en bezong e met neef zien löt
op t wieske van n Urs volkslaid
en schoapemizze rokt ja overal sikkom glik
ruimte van ons laand
raaist mit ons mit
en as joe joe zulm nich mitnemen
kin je op n aander stee ook gainent wodden
Oabram opende zien tende
noar oost, west, noord en zuud
nuigde vrumden
en zunder dat e t wos
schonk e kovvie aan engelen
geef joen woddels ruimte
en boomke wodt n boom
man, man, wat n ekkels dit joar.

Op Areopagus (2009)

Wat hest heer zeten achter lu van Jezus
mit geweld, belken en bandiezen
tot dast -dij t dut mout t waiten-
hoog op peerd
-grepen deur t hemels löcht-
dele völst
blind wuist in Rechte Stroade
zulm man van de Weg
t Löcht dreef die wereld in
en brochde die hail in Athene
haarst ogen nich in buutse
en hazzens nuver schraabt
bekeekst mit verstand aal heur goden
en mit Griekse dichters wöst goud road
vergreld over leegte
könst preken nich loaten

Zo wuist nuigd op d Areopagus
en stonst midden maank hoge lu
dij wollen wol ais waiten
wat dizze Nijsblad van t Oosten
oetstokken kön:
aal proat is ja gain pankouk
Mor huilst n beste preek:
'In hom leevve, beweegve en binve'
mooi ja
gain last van zenen had?
niks in buksen doan
mit aal dij perfesters um die tou ?
Lutje tentenmoaker,
nuimsde die zulm in braif aan Korintiërs
nich n misbrudsel?
woar huilst moud toch vot?
bist rakt deur t Löcht
en dien vuur veur Christus
hef in haile wereld vlam vat
hest proot en nich swegen
net as Liudger in Ommelanden
net as Luther
-dij völ ook ja dele veur t löcht-
veur kaaizer en kerke in Wörms:
'hier stoa k, ik kin nich aans'.
En net as wie vandoage hier in kerke
en dommeet op maartplaiin
in tram of thoes
of op welke Areopagus din ook

Kom lu van de Weg
loat moudveren nich hangen
en loave proten en nich swiegen
over wat ons drif
d'Aivege kin ja alderdeegs de slimste misbrudsels
aibels goud broeken

Vonden (2011)

Mienent is dienen zee pa
zee oldste zeun
en juig lutje bruier van t aigenaarfde haim
Knecht zedde koare hin
schoof pedde umhoog
kraabde zuk van achteren en zee:
liekt mie nich goud tou.
En t nije mestkaalf blèrde oet kaamp:
t is nog nich doan

Hanne Wilzing

Allerdeegs t swien vranterde van vèrren:
 t is mor even biegoan en jong zit mie weer bie biks
 En ol voa oet tied
 keek oet högte rerend dele:
 non bin k mien òldste kwiet
 Mor jongste zeun haar ontfaarmen aarfd
 en huil haart wied open
 En zo kwam der n dag
 dat ook oldste zeun vonden wui
 Zeunen wuien bruiers
 bruiers voaders

Loat Grunnen nait zakken (2012)

In Grunnen scheuren ons de hoezen
 beven lu en daaier wat benaauwd
 Den Hoag dinkt: wat kellen ons de koezen
 mor Holland zó binnen wie nait traauwd

NAM nemt t gas, blif as spekkoper beuren
 t kamnet gramfoont: Nederland het t stoer
 Grunnen mout even nait zeuren
 dropt wat woorden, vougkit en swoer

Grunnegers heur je nait gaauw kloagen
 doe bistoe en joe binnen le
 as ze slicht n onske vroagen
 dou der den mor n kilo bie

Grunnen loat moudveren nooit hangen
 nait boegen veur macht en kapitoal
 hol kop t er veur, blief weerde vangen
 rogge recht en wille vast as stoal

Woart joe volk van Nederland
 dit het woarachteg wat um hakken
 eer dij lu oet golden raand
 en loat Grunnen nait daiper zakken

Jona & zn (2014)

Ast dij stem heurst
 zee voa tegen zeun
 woar die en volg dij den
 duur te valen zunder steun

levent staait nich in n boukje
 dou nich wat ik dee
 kiek wieder den lutje houkje
 elk mens het zien Ninevé

t spoor vinst bloots in ruimte
 jonast in de grode zee
 op boom van duustre daipte
 begunt de weg noa t nije stee

votlopen um weerom te keren
 hikhakken mit dij stoere stem
 um barmhaartegheid te leren
 op roakeldais noa nij Jeruzalem

luusterend komst in laange liene
 ankom rigt zuk aan wat west het
 spoor van vree, wonderbomen en piene
 geef acht op stem dij die nich verlet

Mien zeun (bij Joh 4) (2015)

Haarst al spierballen
dat vuilde ik dou ik die in aarms kneep
en as ik die in ogen keek
zag ik vree en vertraauwen
mor daip vot ook twievel:
welke kaande zel k op?

och goie
wat haar ik doar geern mit die over proot:
perbaaier dat ais
blief doar vot
dou dat nich
en kiek nog ais goud under dizze staine

mor dou k t zeggen wol
von k gain woorden
en dou k t zeggen kön
haarst nöst verloaten
swaaisde mie van n ófstand goidag
en vloogst weg as n lözze vogel
nije nuigende wereld in

veul loater
kwamst as n lamme doeve weerom
t gres aan overkaande was nich grüner
dij t dut mout t waiten zeden lu
mor ik gaf die doezend smokjes

non ligst hier in t leste löcht
maank laange slaangen
kolle zoesende mesienen
en widde jazen dij t ook nich waiten

ik kiek die vannijs in ogen
dij binnen sikkom broken
dien spierballen vuilen as pankouken
hest lusterd noa roupen
mor gain antwoord kregen
mien laive laive zeun

in t veld maank bluiende eerappels
swiegende brömmelbozen
scholeksters dij strepen trekken in stilleghaid
en ol ekkelbomen dij t aal wol begriepen
schraauw ik mien onmacht oet
belk waar ofstoe bleven bist
och mien stoere Kammeroad

spreek bloots ain woord
ain woord
dat is genog

Kieken in tied (2016)

Der wordt roupen
t is etenstied
raive rappelt
en tred van stevels
smoort in t achterinne

stil as n moeske
zit ik op hoge takke
van ol ekkelboom
en kiek in tied

wereld boeten is leeg en slicht
mensen en wat ter heer gijjt
kommen in troage ketten laangs
woanen zuk lözze vogels
man holden nkander stief in aarm
petten, houden, krullen en koale koppen
lucht en leven, vluik en zegen
trekken aiweg zuikend under mie veurbie
vanoet laange riego kikt n jonkje umhoog
vindt - dwaars deur blooden – verbilderd mien ogen

roupen - oet tied in tied - glie ik in toeze dele
guster umaarmt wat mörn komt

aan toavel
-mit vòllen handen op t swilk-
binve even stil:
dampende eerappels
umaarmen Aiwege.

Vers van Ruth van Stef Bos vertaald door Jan en Hilda Spijk (2010)

Ik bin vremde hier
Ik heb mien laand achter mie loaten
Ik heb joen paad kruust.
Ik heb joen spoor volgt.
Doe sees tegen mie: goa weerom!
"Most gain ferduutsie ien mie hebben".
Moar joen ben n deel van mie.

Wat mot ik zunder joe.
Ik wait dat de toukomst ongewis is.
En dat de duusternis dichtbie is.
En ik wait onze weg een laange rais is.
Recht deur het onlaand.
Moar joen laand is mien laand.

Joen volk is mien volk
Joen taal is mien taal
Joen God is mien God
Joen dreum is mien dreum
Joen gaang is mien gaang
Joen toukomst is mien toukomst
Joen hart is mien hart

Ik wait joen volk is schietens benaauwd
Omdat wie aandars bin
Moar ik zal bruggen baauwen
Doar woar de ofgrond is
En ik zel winst kriegien
Wanneer de wiend waait
Oet het zuuden
Van mien ol stee.
Moar ik zal staark wezen
En ik zal het overleven
Want ik wil stoef bie joe stoan
Al zal dat stoer wezen.
Moar joen laand is mien laand.

Joen volk is mien volk
Joen taal is mien taal
Joen God is mien God
Joen dreum is mien dreum
Joen weg is mien weg
Joen toukomst is mien toukomst

Joen hart ien mien hart
Mien paart is joen paart
Mien stoet is joen stoet
Joen leven is mien leven
Joen dood is mien dood
En wanneer de duusternis komt
En joen mensen mie mit nek aankieken
Zal ik mien laifde geven
Totdat de hoat verdwient
Want joen stee is mien stee
Joen angst is mien angst
Joen stilte is mien stilte
Joen laand is mien laand.

Veurbeden 23 oktober 2011

1. Vaoder van aal minsen, wie danken Joe dat wie hier biemekoar binnen in Olle Lutherse Kerke, minsen overall vandoan. Dat wie vrede en bliedschap hebben meugen in ons bestoan, dat wie ons leven zain as wat ve omsunt kregen van Joe. Dat ons levent nait van onszulf allain is, moar dat wie zusters en bruiers van mekaor binnen. Zoas oons joen verhaal over verloren zeun loat zain. Gain dag was hai uut laifde van zien vaoder voallen. Toun hai weerom noar huus kwam, was genoade veul groter dan zeun veur meuglielik hollen haar. Laoten wie dat goud in oren knopen opdat wie nait doun as oldste zeun. Wie danken Joe dat bie Joe baarmhartighaid veur recht gait.

Moak ons tot raive van joen laifde. Moak oons moud om over Jezus te proaten. Hai gung ons veur en woar hij gung doar goan wie mit. Dat is wat e ons verzegt het en wat wie hopen. Doarum roupen wie Heer aan om ontfaarmen.

Responsie deur gemainte: Heer, ontfaarm joe

2. Barmhartige God, wie danken Joe, dat wie Joe weer bidden meugen, want le binnen aaltied n luusterend oor. Zunder Joe binnen wie niks, ook al mainen wie dat voak genogt. Ons geleuf is voak vol twiefel moar wie hebben heurd dat Joe ons aaltied vasthouden, ook as wie Joe rugge tou keerd hebben. Wie bidden Joe veur mensen dai achterheer zeten worden, mensen dai veur heur leven vluchten mossen. Willen le stoef bie heur weden en help ons om

Wat n stuk volk in kerke ja

ze nait in steek te loaten. Wie bidden veur minsen in ons stad dai hier zunder geldige verbliefspapieren binnen, zai binnen ja nait minder as wie. Wie vroagen Joe om heur te helpen. Zo bidden wie ook veur 't Wereldhuus woar ze deur kerken holpen worden. Loat ons geleuf gruien zodat wie ons nait veur onszulf schoamen huiven. Maok ons geduldeg en verdroagzaam in omgang mit nkander. Joe binnen ja ook geduldeg en verdroagzaam mit ons. Doarum roupen wie Heer aan om ontfaarmen.

Responsie deur gemainte: Heer, ontfaarm joe

3. Aiwege barmhartige God, zai ons hier bie-mekoar. Laoten wie as minsen overal vot nkander haandgeven. Moakt aiglijk nait uut of wie uut Grunnen kommen, Amsterdammers binnen of wiede vot in Suriname of Oafrikoa geboren binnen. Dat wie oog hebben veur mekoar. Dat wie leren as minsen dai mekoar in reken hebben soamen te leven as kinder van ain voader. Dat onze stad vaailig is. Dat kinder en ol lu in vree speulen en leven kinnen. Dat wie perbaaiern aarmoud en honger tegen te goan. Dat wie minsen dai zaik binnen of in t cachot zitten, opzuiken en biestoan. Dat wie minsen dai ainzaam binnen, troosten. Dat wie mins binnen veur lu zunder uitzicht zodat ze moudveren nait hangen loaten. Stoa ons bie, barmhartige aiwege God,

voader van Jezus Christus. Doarum roupen wie Heer aan om *ontfaarmen*.

Responsie deur gemainte: Heer, ontfaarm Joe

... en den is der kovie en kouke

Drie jaar na de fatale brand in de cellen van Schiphol

14

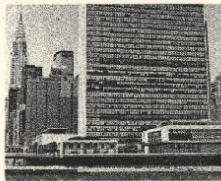
Topman Rochdale wilde mogelijk Nellestein verpatsen

15

amsterdam

Poging brandstichting huis Jozef Israëlskade

ZUID – Met behulp van een fles met brandbare vloeistof is gisteravond geprobeerd brand te stichten in een woning op de Jozef Israëlskade. De deur liep roetschade op. Een getuige zag jongemannen wegrennen in de richting van de Van Woustraat. De bewoonster was niet thuis.

Tangelder niet in Jongerenraad VN

AMSTERDAM – Niet de Amsterdamse Jessica Tangelder (25), maar Jordy Sweep (21) uit Tilburg wordt de nieuwe Jongerenvertegenwoordiger bij de Verenigde Naties in 2009. De Jongerenraad laat zijn stem horen tijdens de algemene vergaderingen van de VN.

Groningse kerkdienst trekt driehonderd man

CENTRUM – Driehonderd mensen waren gisteren aanwezig bij de Groningse kerkdienst in de Oude Lutherse kerk. Tijdens de dienst, die geheel in het Gronings werd gehouden, werd voor de eerste keer de nieuwe *Groninger Bijbel* gebruikt, de bijbel in het Gronings.

Neergestoken man gevonden in portiek

ZUIDOOST – Een 28-jarige man is vannacht iets na twaalfen ernstig gewond gevonden in een portiek van flat Geldershoofd. De man was verscheidene keren gestoken. Hij is opgenomen in het ziekenhuis. Zijn toestand is ernstig maar stabiel.

4. Publiciteit en pers

Elk jaar stuurden we de bezoekers van voorgaande jaren via email of post een 'nuigen'. De beste ambassadeurs voor de Groninger Diensten bleken de bezoekers en belangstellenden zelf. Zo ontving ds Harry Donga in 2007 deze e-mail van bezoeker mw Wever.

H.C.Donga

Van: "Hilda Wever"
Aan: "H.C.Donga"
Verzonden: maandag 29 oktober 2007 21:41
Onderwerp: Re: preek 28 okt 2007

Dominee Donga, Veul dank veur het touzenden van joen preek. Ik bin 'r aarg bliede mit en 'k wait zeker dat mien ôlle taante Hennie dei op 't Knoal woont zeer verrast wezen zal. Her goa ik de preek tousturen. 'k heb genoten van de kerkdainst en ook van joen verhoal. Wie binnen pelgrims en tiendens raazen wordt dudelk dat 't om de weg zulm gaat en nait in d'eerste ploats om ain doel aargens in de verte. En ook nait baange wezen, moar goan en op de weg elkoar steunen. Dat vond ik aarg mooi.

Ik heur groag wanneer d'r weer ain Grunneger dainst is. Ik vind 't mooi om de toal van mien olders te heuren. Zij binnen nou ain joar leden, kôrt noa elkoar, overleden. Zo'n Grunneger dainst brengt ain stukje van mien geschiedenis weer terug. Nogmoals dank,
Hilda Wever

Ook de media pakten regelmatig de persberichten op o.a.:

'Amsterdamse kerkdienst in het Gronings'

- Parool 2008

'Friese en Groningse dienst tegenover elkaar'

- Trouw 2009

Het jaar waarin op dezelfde datum en hetzelfde tijdstip in de Oude Lutherse Kerk de Groninger kerkdienst gehouden werd en aan de overkant van de Singel in de Doopsgezinde Kerk de Friestalige dienst. Ter onderstreping van dit vreugdevol noordelijke feit werden er vooraf een Friese Suikerbolle en een Groninger koek uitgewisseld (de Groningers deden er ook nog een Groninger metworst bij). Beide diensten startten met het -met open deuren naar de gracht- gezongen 'Grode God wie priezen Joe' (Gez 444) in het Fries en in het Gronings.

...wee me
...oten katers. De
...ierming vermoedt
...ierenbeul is geschrok
... van alle aandacht. (ANP)

Fries en Gronings tegelijk in kerken

AMSTERDAM ■ Het is puur toeval. In de Doopsgezinde Kerk in Amsterdam is zondag een Friestalige kerkdienst en de Oude Lutherse Kerk, aan de overkant, een Groningse. "Echt toevallig", aldus de kosten van de Doopsgezinde Kerk. Beide kerkgenootschappen beginnen de dienst met gezang 444. De Singelkerk serveert suikerbrood aan het einde van de dienst, de Lutherse presenteert *kauk*, oftewel Groninger koek. (ANP)

'Grunneger Dainst Amsterdam Happening' - Dagblad van het Noorden 2014

Dagblad van het Noorden besteedde er de meeste aandacht aan m.n. Pieter Broesder en Bouwe van Norden. Ook Webloug.nl, het Reformatorisch Dag-

blad en het Nederlands Dagblad schreven er over. De Liudgerstichting en het blad 'Toal en Taiken' namen regelmatig een verslag op.

Zie bijlage met verslag van trouwe bezoeker Henk Kremer:

Negende Grunniger Dainst in Olle Lutherse Kerke is pronkjewail van Amsterdam

Op 25 oktober wast weer zo wied: de jaarlijkse Grunniger Dainst in hartje van Amsterdam. Dizze dainst vond veur de negnde ploats in de Olle Lutherse Kerke.

Ook noar dizze dainst kwammen er Grunnigers uut ale houken van Nederland, allerdeegs oet Grunnen wadden der bie dei veur dag en daauw noar Amsterdam kommen wadden.

Dis keer wadden der roem 350 man in kerke.

Ik zulf kon op dizze prachtege zunnige haarfstdag op fietse noar kerke. Nait het koolzoad kleurde gold, moar dij prachtege gele herfstbloodjes aan de bomen leken even op het goldenraand oet ons Grunnerigerlaid.

Het regelplougke, onder leiding van Hanne Wilzing, had ook dit joar alles tot in puntjes regeld. De dainst ston onder leiding van ds Harry Donga en t örgel wui bespeuld deur, ain van de betere Fraize organisten, Christiaan de Vries. Veur en noa de dainst was er kunst te zain van kunstenoar Jan F. Bogema uut Ter Apel.

Prachtege kleurege schilderijen over t Grunnigerlaand.

Veur de dainst sprak ik met wat luu en vruig zo woar ze weg kwammen en of ze hier al eerder west wadden. Ol stadjer Charles (nou Amsterdam) was hier veur de 4e keer, Annemarie uut Uithuizermeden (nou Oostzaan) was der veur de 2e keer,

Veur en noa de dainst was er kunst te zain van kunstenoar Jan F. Bogema uut Ter Apel

Frouwke uut Appingedam (nou Amsterdam) was der veur de 8e keer en Egge uut Zelling (nou Winterswijk) was der veur de eerste keer. Maiste Grunnigers -zo bleek- binnen veur t waark vertrokken uut de provincie of omdat Pa en Ma vrouger verhuusd wadden. Wat opvuil was dat Grunnigers hailmoal nait zo dun in woorden zitten as ze in toal van t haart spreken. Zeker nait op dizze reünie want dat was het ook ja n beetje. Rond half elven begon de dainst dei as thema mit kregen haar "Ain woord kin haile wereld veranderen" noar aonlaiden van Johannes 4: 47-54. In dit bibelgedailte sprek Jezus mit gezag tegen hoge amtenoar uut Kafarnaum "Goa moar! Joen zeun blijft leven" Amtenoar vertraauwde op wat Jezus zee en zien wereld, dei in gruzzelementen lag, veranderde. Dizze belofte geld ook vandoage nog.

De dainst wui muzikoal inkleurd deur het duo "Toalschatten" uut Beem. Heur laidjes onderstrende het thema van de dainst. De inhoud van heur laidjes komt in t Grunnings wel hail dicht bie. Dizze biezondere dainst wui ofsloten mit Gezang 323 "Heer, geef ons joen zegen." Noa de dainst wui, zoas elk joar, uut volle borst het Grunnigerlaid zongen. De bezuikers hadden genoten van kerkdainst, van onze mooie Grunneger toal, van de Grunneger Kunst, van mekoar en van de gastvrijheid van de Lutherse kerke en waarn wizze van plan D.V. 30 oktober 2016 weer trugge te kommen veur de 10e Grunnegerdainst.

Ast zo wied is pak ik zeker weer de fietse want dit wil ik veur gain gold missen.

Hendrik Kremers

Zelfs de lezersubriecken werden bereikt zoals die van Trouw

Naast de geschreven pers werden er radio- en tv-reportages gemaakt door o.a. RTV-Noord, AT5 en de EO.

Met 180 nationaliteiten is Amsterdam top-migrantenstad in de wereld. De Lutherse Gemeente te Amsterdam heeft zelf een migrantengeschiedenis. Daarom zet ze zich vanouds -in het bijzonder via haar diaconie- in voor vluchtelingen en vreemdelingen. Dichtbij en ver weg.

Maar Amsterdam kent niet alleen immigranten uit het buitenland maar ook uit Nederland zelf. Mensen die korter of langer geleden om economische of sociale redenen uit hun streek of provincie zijn getrokken. Ook voor hen is er sprake van migreren. In een nieuwe omgeving een bestaan opbouwen, andere taal, andere cultuur, veelal ver weg van familie, loslaten van het oude en tegelijk in meerdere of mindere mate er mee verbonden blijven.

Speelt het geloof daarin ook een rol? Hoe is het om het woord van God ook in Amsterdam in de eigen streektaal te horen? Bijv. voor Groningers die naar het Westen trokken? Dit boekje over 10 jaar 'Grunneger kerkdinsten' in de Oude Lutherse Kerk van Amsterdam doet er verslag van.

Evangelisch-Lutherse
Gemeente Amsterdam

ISBN 978-90-76093-53-6

9 789076 093536 >